

Inserati se sprejemajo in velja trispotna petič-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicija na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvu je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropju.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 15 gl. — kr
Za pol leta . . . 8 " — "
Za četrt leta . . . 4 " — "
Za en mesec . . . 1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 13 gl. — kr
Za pol leta . . . 6 " 50 "
Za četrt leta . . . 3 " 30 "
Za en mesec . . . 1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvemši ne delje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Prememba deželnega volilnega reda.

Obče je znano, da so deželni volilni redi jako pomanjkljivi, in da potrebujejo mnogo popravkov. Toda, dokler je v Avstriji vladala vstavoverna stranka, se je trdovratno ustavljala vsaki najmanjši premembi, da ne bi prišla ob svojo večino, in še le sedanja večina državnega zbora je sklenila nekatere premembe ter zdatno razširila volilno pravico.

Odkar je pa državni zbor premenil svoj volilni red, tudi deželni volilni redi niso mogli več ostati kakoršni so bili, ker bi bili sicer imeli čudno prikazen, da bi bili smeli pri nas ljudje voliti za državni zbor, za deželnega pa ne. Povsod so se toraj nasvetovale primerne potrebe deželnega volilnega reda, ki so bile v nekterih deželah sprejete, v nekterih pa ne, kjer se namreč sedanje vstavoverske večine vzdržujejo edino le vsled svojih umetno sestavljenih volilnih redov.

Tudi volilni red za deželni zbor kranjski potrebuje veliko prememb; naš deželni odbor ni hotel zaostati za drugimi dežalami, zato je tudi on izdelal postavo, ki spreminja najpotrebnejše reči, in se je danes razdelila deželnim poslancem. Dotično poročilo deželnega odbora s postavo vred se glasi:

Postava dne 4. oktobra 1882. l., drž. zak. št. 142., s katero so se nekatere določbe državnega volilnega reda (postava dne 2. aprila 1873. l. drž. zak. št. 41.) prenaresile, ima za aktivno volilno pravico v državni zbor druga načela, kakor so ona, ki veljajo za deželni zbor.

Po 5. odstavku § 9. omenjene postave imajo namreč v volilnem razredu mest in kmetških občin razen družih tudi tisti občani pravico voliti poslance oziroma volilne može, kateri

imajo najmanj 5 gld. direktnih cesarskih davkov na leto plačevati in ki sploh zadosté vsem drugim pogojem volilne pravice v državni zbor.

Dokler ni bilo v začetku omenjene postave o volilni pravici mestnih skupin v državni in deželni zbor, veljavna so bila enaka načela, z omenjeno postavo se je pa aktivna volilna pravica gledé volitev v državni zbor razširila.

Deželni odbor je moral priznati, da bi ne bilo prav, da — bilo bi celo krivično, ako bi se v deželni volilni red ne sprejele tiste določbe gledé razširjenja aktivne volilne pravice, ki so v državnem volilnem redu.

Ker so tudi gledé sestavljanja volilnih imenikov, gledé reklamacij zoper volilne imenike in gledé razsodb o vloženihih reklamacijah zoper volilni imenik, potem gledé izdaje izkaznic za volitve volilnih mož in gledé potrdila o postavnosti same volitve volilnih mož, o izdaji in izročitvi izkaznic za volilce in sploh gledé same volitve poslancev v postavi od 2. aprila 1873. l. drž. zak. št. 41. nekatere določbe bolj jasne, kakor dotične določbe deželnega volilnega reda, usoja si deželni odbor predlagati tudi prenaresbo dotičnih paragrafov dežel. volilnega reda.

Na podlagi navedenega stavi deželni odbor sledeči predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Priloženi načrt postave se potrdi in deželnemu odbóru se naroči, predložiti ga v Najvišje potrjenje.“

Zakon

s dné
s katerim se paragrafi 4., 8., 13., 15., 16., 22., 26., 27., 29., 30., 31., 33., 34., 47., 48., 49., 50., 51., in 52. volilnega reda za deželni zbor vojvodine Kranjske prenaresajo také:

Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem také:

Listek.

Planinskim rožicam v slovo.

Bil sem dijak in po pripovedovanju mojih tovaršev, kako mično je v visokih skalnatih pečinah in kako slavno, utrgati si v dokaz pogumnosti in srčnosti „planinsko rožico“, hitelo mi je sree tudi tje gori v skalnate pečine, kamorkoli si bodi. Želja se mi je spolnila l. 1863 v slovenski moji domovini, in pričel sem s tovariši veselih korakov in še radostnejega srea strmo pot v planine. In zakaj ne? Saj si bodem ondi utrgal „planinsko rožico“, si mislim, ter hajd! — Trud bil je sladek; da, mlade noge ga še poznale niso. Pa tudi od druge strani se nam pot ni dozdevala težavna; in zakaj neki ne? V višavo — v nebesa smo šli.

Srečno smo dospeli vrh skalovja; rado vedno smo se ozirali po skalnatih robovih naše goré in zrlí v strmoglave pečine in brezna

njenih enako ljutih sosedov. Nekako ponosno smo zrlí v ponižno nižavo in gledali jo nekako zaničljivo — mi velikani! Ali nismo mar bili? Vsa kokriška dolina je ležala ko šibko dete pod našimi nogami. In kdo je častniši velikan? Oni, ki stoji na hribu ali hrib, ki nosi na sebi potujočega? Hrib ali „hribar“!

Gledali smo pod svojimi nogami pa tudi rožice, „rožice planinske“. Kaj šibke so te cvetke ali kako mične! Tako ponosno molé svoje zale in drobne glavice proti nebu in k tvojemu očesu, da bi si skoraj mislil: „Kaj! tako visoko?“ — „Da! da! zakaj pa ne!“ — ti vse ponosno stoječe v enomer odkimujejo — „saj smo pa tudi na visokem! Smo tako na visokem, kamor si le redko upa seči človeška roka; in oko njegovo — kar boječe gleda strmé iz daljave v naše, nam tako ljube in za življenje naše neogibno potrebne višave!“

In kaj praviš, ali ima „planinska rožica“ prav? V resnici ima prav; saj je pa tudi res redek tak korenjak, ki si upa k njim po strmo-

člen I.
Paragrafi 4., 8., 13., 15., 16., 22., 26., 27., 29., 30., 31., 33., 34., 47., 48., 49., 50., 51. in 52. deželnozborskega volilnega reda s 26. februarija 1861 so v svoji zdanji besedi preklicani in v bodoče naj se glasé také:

§ 4. Vsak v voliski razred mest in trgov uvrščen kraj je ob enem volilni kraj. V mestnih volilnih okrajih, ki so sestavljeni iz več krajev, je glavni volilni kraj tisti kraj, ki je v § 3. prvi imenovan.

§ 8. V vsakem za volitev poslancev iz kmetških občin sestavljenem volilnem okraji je volilni okraj tisti kraj, ki je prvi imenovan.

§ 13. Poslance v § 3. naštetih mest in trgov volijo direktno vsi tisti občani, kateri imajo po posebnem občinskem štatutu s 17. februarija 1866 pravico voliti občinski odbor mest in trgov, sestavljajočih jeden volilni okraj, in kateri niso po § 18. deželnozborskega volilnega reda izključeni od volilne pravice, ako ti občani vrhu tega plačujejo vsaj po pet goldinarjev cesarskega direktnega davka na leto. Tem je prištevati tudi častne meščane, ali častne občane, kateri imajo po § 1. točki 2. deželnega občinskega volilnega reda volilno pravico brez ozira na to, plačujejo li davek, ali ne.

§ 15. Volilne može vsake občine volijo tisti občani, ki imajo po občinskem zakonu s 17. februarija 1866 pravico voliti občinski odbor in ki po § 18. niso izključeni od volilne pravice, ako ti občani vrhu tega plačujejo vsaj po pet goldinarjev cesarskega direktnega davka na leto. Tem je prištevati tudi častne meščane, ali častne občane, kateri imajo po § 1. točki 2. deželnega občinskega volilnega reda volilno pravico brez ozira na to, plačujejo li davek, ali ne.

glavih prepadih v smrtno nevarnost. Ni pa tudi trud po nje zastonj, ali slabo plačan; zakaj občudovanje, plôsk in častna slava doni od vseh strani njemu, ki ima srčni pogum, poiskati in z lastno roko utrgati si „planinsko rožico“.

Naj si jaz od ktere koli strani ogledujem te v primeri z vrtnimi in poljskimi rožicami zapuščene in od mnogo ljudi pozabljene „rožice planinske“, vendar moram reči, da one še najbolj slove med svetom. Ali ni res! Pogled jih krasne vrtné krasotice, vrtnice! Piškava roka otročja jo — utrga brez truda; in še več! Norčevaje s to onemoglo siroto posmehuje se njeni šibki telesni moči. Pa naj se s „planinsko rožico“ tako norčuje muhasti paglavec! Pogledj brhko poljsko rožico! Tako ljubko si igra s tvojim očesom, da se ti oko kar nehoté zagleda v njo. Pride pa hudomušni paglavec in ko da bi ona malovredna ali celó ničvredna bila, kar poteptá jo ta neolikanec! Pa naj še s „planinsko rožico“ enako stori!

§ 16. Vsak volilec smé svojo volilno pravico samo v jednom volilnem okraji in praviloma samo osobno zvrševati.

Izimno smejo volileci iz volilskega razreda vélikega posestva svojo volilno pravico zvrševati po svojih pooblaščenih.

V volilskem razredu mest in trgov in kmetskih občin zvršujejo volilno pravico samo svoje osebe po svojih zastopnikih, v zakonski družbi živeča žena po svojem móži, druge samosvoje ženske osebe po svojih pooblaščenih.

Pooblaščenec mora v dotičnem volilskem razredu imeti volilno pravico ter sme samo jednega volileca namestovati.

Kdor ima pravico voliti v volilskem razredu vélikega posestva, ne sme voliti v nobenem volilnem okraji drugih dveh volilskih razredov, in kdor ima pravico voliti v volilnem okraji tistih mest in trgov, ki so naštetih v § 3., ne smé voliti v nobeni kmetski občini.

Kadar je tisti, ki ima volilno pravico v volilskem razredu mest in trgov in kmetskih občin, občan več občin, tedaj zvršuje volilno pravico samo v občini, kjer redno stanuje.

§ 22. Volilce vseh volilskih razredov je vpisati v posebne spiske (volilske imenike).

Vse volilce, kateri po odločilih tega volilnega reda sestavljajo poseben volilsk razred, vpisati je z naslednjimi izimki v jeden volilski imenik. V volilskem razredu mest in trgov je volilce vsakega po § 3. v ta volilski razred uvrščenega kraja vpisati v poseben volilsk imenik.

V kmetskih občinah je sestaviti volilske imenike za volitev volilnih mož in poslanecv. V prvi imenik je vpisati vse osebe, ki imajo pravico voliti volilne možé, v drugi imenik pa izvoljene volilne može. Volilske imenike, v ktere se vpisujejo volilni može kmetskih občin, sestavljati je po sodiških okrajih.

Ako v jednom volilnem okraji voli več v volilski razred mest in trgov uvrščenih krajev, ali ako v jednom volilnem kraji volijo volilni može več sodiških okrajev, tedaj morajo v prvem slučaju volilski imeniki posameznih krajev, in v drugem slučaju po sodiških okrajih sestavljeni imeniki volilnih mož kot délni imeniki drug k drugemu pridruženi služiti za podstavo voljenju (§ 38).

Organi, ki so dolžni sestavljati volilne imenike, morajo jih držati v razpregledu ter jih za volitev v dveh izvodih jednako spisati.

§ 26. Volilske imenike v § 3. naštetih

mest in trgov, potem volilske imenike za volitev volilnih mož v kmetskih občinah, mora v vsaki občini sestaviti župan, natanko gledaje na to, kar ukazujejo §§ 13., 15. in 18., ter jih v uradni hiši občinski razpoložiti tako, da jih vsak lahko pregleda. Istočasno je javno dati na znanje, da so se volilski imeniki razpoložili na pregled, ter ob jednom je določiti, da se od razglasnega dné dalje osem dnij smejo reklamacije oglašati zoper nje. Natančen prepis imenika mora župan položiti pred neposredno višje cesarsko politično oblastvo.

Pri sestavljanji teh volilskih imenikov morajo za podstavo služiti občinski volilcev imeniki, ki so bili pri poslednji novi volitvi občinskega odbora v čisto dejani.

Zoper volilski imenik smejo tisti, ki imajo volilno pravico v dotičnih volilnih razredih, pri županu vlagati reklamacije zaradi tega, da so se v volilski imenik vpisale osebe, ki nimajo volilne pravice, ali, da so se iz njega izpuštile take osebe, ki imajo pravico voliti. Župan mora v treh dneh reklamacije položiti pred neposredno višje cesarsko oblastvo. O pravočasno vloženih reklamacijah razsoja predstojnik cesarskega političnega oblastva, kteremu je občina neposredno podložna.

Zoper to razsodbo se v treh dneh sme vložiti priziv na deželnega načelnika.

Razsodba deželnega načelnika je v vsakem slučaju konečno veljavna.

Reklamacije in prizive, ki se vlagajo potem, ko je rok že pretekkel, zavračati je kot prepozno dospele.

Cesarski uradnik, kteremu pristoji razsojati reklamacije, mora do 24 ur pred volitvijo uradoma v volilskem imeniku zvršiti vse popravke, ki bi bili morebiti potrebni.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. sept.

Avstrijske dežele.

Razen budgeta, sklepa računov, predštevá i. dr. boše imel *marški deželni zbor*, ki se snide 25. t. m., te-le predloge: Vladni predlog, ki se tiče zložitve gospodarskih zemljišč; vladni predlog, ki se tiče delitve gospodarskih zemljišč in vrejenja skupnih pravic za rabo in gospodarenje zemljišč. Dalje se boše predložilo: poročilo deželnega odbora o zidanji nove deželne porodnišnice v Brnu; o vravnjanji

Bečve pri Johanovem, o vravnjanji Morave, o preosnovi kmetijskih šol na Marskem, o vstanovi babiške šole pri deželnem porodnišnem zavodu v Brnu, o porabi zneska vplačanega v deželni kulturni zavod od lovskih listov, o poročilu občine v Brnu, da se dovoli pobirati 50% naklad od premoga k vžitnemu davku; o premoğu; o nadaljnem privoljenji 1000 gld. v pomoč za obrtnijski nadaljevalni šoli v Brnu na nemški državni višji realki; potem se ima predložiti dopis c. kr. namestništva dne 21. avgusta 1883, kar se tiče podpore krajevne železnice Hannsdorf-Ziegenhals iz deželnega denarja, potem pa podpiranje krajevne železnice Prossnitz-Mährisch-Trübau-Zwittau, konečno poročilo deželnega odbora, kar se tiče doneska, ki ga ima dati marska dežela k marsko-slezjski poprečni železnici, ki se stavi na državne stroške.

Sto let bode 25. t. m., da obstoji na *Dunaji* hiša za invalide. Praznovala se boše stoletnica v domači kapelici s slovesno službo božjo in — obligatno pojedino.

Priprave zlasti na računskem polji, ki se tičejo sprejetja dveh *čeških železnic*, cesar Franc-Jozefove in pa Praga-Dux železnice, v državno oskrbnništvo, so dokončane. Dotični predlogi podali se boše še pred božičnimi prazniki državnemu zboru.

„Pokroku“ se iz Dunaja 19. t. m. brzojavi, da je ravnokar izšla „Augsb. Postzeitg.“ prinesla iz dobrega vira vest o bodočem skrajnem imenovanji dunajskega in solnograškega nadškofa *za kardinala*.

Cesarjevi *Rudolf s Štefanijo* se misli že proti koncu tega meseca v Prago preseliti.

V *Zagrebu* je 39 ljudi zatoženih, da so se vdeležili pri razmetavanji državnih grbov. Obravnave vršile se bodo kmalo.

Cerkveni zbor bodo *avstrijski Srbi* imeli danes v Karlovcu.

Konservativni časniki, kakor „Vaterland“ in „Tribüne“, prinašajo temeljit članek v *hrvaškem vstanku* ter navajajo vzroke, ki so tako žalostne učine obrodili. Slabo gospodarstvo madjarskih oblastnij bil je vzrok, vstanek zatiranega in izsesanega naroda pa učinek. Grbi hrvaškim kmetom nikakor niso napravljali dolgih neprespanih noči, temveč večna skrb, kako bodo spolnili svoje dolžnosti nasproti državi, in nasproti upniku; noč in dan grenila mu je britka misel življenje, kako boše potolažil brezobzirnega eksekutorja, kako brezsrčno pijavko oderuha, kojima nasproti videl se je brez varstva, kajti država, za ktero je zadnji mozek pustil, izpostavila ga je obema brez obrambe, in sedaj v trenutku največje sile vikal je Graničar po dvoglavnem orlu, pod čegar peruti se mu je nekđaj dobro godilo. Največ krivde o sedanjem vstanku zadene pa tajne rovarje, ki so iz sebičnih namenov nezadovoljnemu kmetu koso in cepec v roke potisnili zlate gradove obetali, kterih dati niso mogli in niso hoteli.

Nemškoliberalni listi to in unostran Litave jeli se do dobrega lasati. Povod so dali že pred več leti „Deutsche Ztg. et Concorde“, ko so Madjari z erdeljskimi Saksonci trje postopati jeli. Takrat je „Deut. Ztg.“ v jednom tednu več psovka na Madjare prinašala, kakor jih najbolj surovo uho lahko prenaša in Madjari so si to zapomnili. Letos moledovala pa je ravno tista stranka pri Madjarih za pomoč proti „slovanski povodnji“ ter vice versa svojo proti Hrvatom obljubila, Madjari so jim pa jeli levite brati, kakor jih Herbstovci in židje „N. fr. Presse“ niso še kmalo slišali, ter so se odločno proti vsakojakemu vtikanju v hrvaške zadeve izrekli.

Koloman Tisza, madjarski ministerski predsednik, je te dni obiskal svoj rojstni in volilni kraj Veliki Varadin, ter je bil sijajno sprejet in kakor navadno, priredili so mu banket, h kteremu se je sošo blizo tisoč mestjanov. Govoril je pri tej priliki Tisza o židovskem in hrvaškem vprašanji. Gledé prvega spoznalo se je iz Tiszinih besed, da so mu židje, dasi tudi liberalcu čiste barve, vže čez glavo prirastli, in Tisza je povdarjal, da naj se nikar preveč na vlado ne zanašajo, kar se tiče protizidovskega gibanja. O hrvaškem vprašanji je povdarjal, da se je morala oskrunjena državna čast po istem

Kaj ne, da ti odgovori z lisico, ki do grojzda mogla ni! O vé „planinske rožice!“ vé krasne cvetke Božjega vrtička planinskih višav, ve ste pač lahko hvaležne Stvarniku za toliko varno zavetje. Vam pač ni žalovati, ako po vas seže človeška roka in vam ž njo prinaša planinskega življenja smrt, ker ta smrtni trenutek v višini vam rodi rojstni trenutek občudovanja, časti in slave dóli v nižini.

Vam toliko ponosnim in toliko čislanim, tudi vam „planinske rožice!“ hočem zdaj v jeseni častitko zapeti, da poslavljene, ako ne po občudovanji istinitem, vsaj po pesmici se ločite od nas za letos in v prihodnji spomladi zopet ponosne-vesele nas pozdravile bote.

Poslušajte pesmico častitko; tako-le vam bom zapel:

Visoko vrh planin stojiš,
„Planinska rožica!“
In za-se vrh planin budiš
Slovenska srčica!

Oko mi v višavo zre
Tje čez ravnine val;

Strmina tu in tam odpré
Očesom se od tal,

Tam — mislim si — pačjenja rast
Preljubih mi cvetlic;
Višina strma pač je last
Le gorskih ropnih ptic.

Vgledam pa v daljavi gôr
Mladenča krepkih nog;
Ki po pečini sivih gôr
Koraka kar okrog.

„Zdaj tu je! — v nižavi mar?
Mladeneč oni res?“
Ne pravi tega mi nikar;
„Ker tam!“ — „ni mogol čez“.

„Planinska rožica!“ — veli
Mladeneč oratar; —
„Ti moje srčene si krvi
V spričevalni dar!“

Zasuče se — se suka krog
Obilne množice;
Vesel od glave je do nog
„Planinske rožice!“

Ljubljanski.

potu oprati, po katerem se je omadeževala in da sedaj pride na vrsto drugi del vprašanja, premetovanje in pretehtovanje hrvaškega vprašanja v državnem zboru. Ali bodo pa Madžari tamkaj Hrvatom nasproti kaj prijenjali, je drugo vprašanje in za tak slučaj, pravi Tisza, da on ni za nič porok. Z drugimi besedami se to reče, da Tisza vže čuti, kako se tla pod njim majejo ter si ne upa več odločno obetati, kaj se boče v državnem zboru sklenilo.

Vnanje države.

Iz *Belgrada* se poroča, da so se radikali, ki so pri volitvah propadli, združili v poslednji uri z reakcionarji ter od poslednjih 12.000 frankov za nakupljenje glasov prejeli.

Pri volitvah je bila velika gnječa. Do opoldne bila je vladna stranka na dobičku. Do večera zvoljenih je bilo 16 vladnih in 7 nasprotnih kandidatov. Glasov se je oddalo v Belemgradu za naprednjake (vladne) 840, za liberalce (Ristič) 400 in za radikale (inženir Pašič) 200 glasov. Izvoljena sta z 961 glasovi naprednjaka Jefta Pavlovič in Miha Pavlovič. Liberalci dobili so 590, radikaleci pa 273 glasov.

Kakor so v Belemgradu naprednjaki (vladni) v prvih dneh volitev zmagovali, tako propadajo sedaj s svojimi kandidati po deželi in mestih. Tako malo sedežev si menda še nobena vlada ni priborila, kakor ravno Piročanceva. Proti burji se težko teka. Kolikor je do sedaj znanega, volilo se je 34 naprednjakov, 47 radikalecev, 10 liberalcev in 17 takih, ki ne pripadajo še k nobeni stranki. Po okrajih, kakor so Lepenica, Arilj, Prokuple, kjer imajo radikaleci večino, nastali so neredi zaradi volitev.

Opozicija ima do sedaj 57, naprednjaki 34 sedežev zavarovanih. K poslednjim jih pride še 40, ki jih kralj sam izvoli, toraj skupaj 74 gotovih. Ako se pa tistih 17, ki še niso barve pokazali, za opozicijo izreče, bili bi si obe stranki jednaki. Če se pa primeri, da vlada še tistih 12 sedežev, na koje še niso poslanci voljeni, zgubi, se bo pa do sedaj na Srbskem nenavaden slučaj primeril, da vlada nima parlamentarne večine. Če se pa to pripeti, se bode pa vlada sigurno branila veliko skupščino sklicati, kajti s tem bi sama sebi obsodbo na smrt podpisala, kajti v veliko skupščino kralj nima nikogar pravice voliti, in voli se pa poslancev trikrat toliko, kakor pa za navadno.

Bolgarska vlada obrnila se je do glavnega gubernatorja v iztočni Rumeliji, kneza Bogoridesa, za dovoljenje, da bi smela iz Bolgarske pobegle hajduke tudi še po Rumeliji preganjati. Bogorides je po višjem ukazu iz Carigrada prošnjo odbil. — *Bolgarska* narodna vojska začela je 18. t. m. svoje taborske vaje. Sedaj se je vtaboril prvi razred 7800 mož za 15 dni.

Bolgari imajo novo ministerstvo sestavljeno iz domačinov. Prvi korak do popolnega oslobodenja je toraj storjen. Vpraša se le, ali bodo Bolgari zamogli brez ruske pomoči obstati in ali se bo pač Rusija radovoljno vsemu vplivu na deželo odrekla, ki jo je toliko noveev in toliko krvi stala, predno jo je divjemu Turku iz rok izpuli? In potem, mar li ne potrebuje Rusija Bolgarije, kadar bo treba spet nad Turka iti?

„Pokrok“ donaša iz Varšove vest, da je general Gurko *ruskim častnikom* zapovedal, naj se v teku jednega leta toliko poljskega jezika priučijo, da bodo uradovanja v njem zmožni. Bi pri nas od konca do kraja ne škodil tak general!

Ruskina generaloma Miljutinu in Loris-Melikovu ponudila se je zaporedom služba vojnega ministra, ali oba sta se zahvalila, in sicer prvi, ne da bi bil vzroke navedel, drugi pa z motivacijo, da je bivši minister Wadowsky rusko vojsko preveč razril in pokvaril. Tudi se od dne do dne bolj dvomi, da grof Tolsty dolgo v službi ostane, kajti ne le da sam čisto nič ne dela, zadržuje še druge od dela in vsled tega množi se mu število od dne do dne.

O shodu *nemškega* in *ruskega cesarja* se „Deutsch. Tagblattu“ iz Petrograda

piše, da se cesarja snideta prve dni meseca oktobra v Stettinu.

Švicarji se bojé, da bi Francozi po Savojskem, ki je nevtralna zemlja, ne jeli trdnjav graditi, ki bi za Švico osodepolne postale.

Dosihmal še ni nič gotovega, kedaj odpotuje slavna gospoda, ki je zbrana na kraljevem dvoru v Fredensborgu blizo *Kodanja*. Pričakujejo še novih gostov, n. pr. princa Waleskega, njegov najstariši sin je že od 18. t. m. v Fredensborgu. Kraljevi par grški ima priti na Dunaj prihodnji teden. Isto poročilo pravi, da izlet angleškega prvega ministra, Mr. Gladstone, v Kodanj nima političnega pomena, on je tje prišel ne le s svojo obitelji, ampak tudi s pesnikom Tennyson-om in njega obitelji. Takisto govori tudi angleško časopisje (o tem glej telegram včerajšnjega lista).

Na *Francoskem* je prefekt v Seine-departementu predlog pariškega mestnega odbora odobril, da se v Parizu napravijo dijaški batalijoni. Vsi za vojsko spretni dijaki občinskih šol vvrstili se bodo v 24 batalijonov; h tem se lahko tudi drugi dijaki pridružijo, ki se po privatnih učilnicah ali pa doma podučujejo, ako stariši za to prosijo. Vsak batalijon imel bode štiri kompanije. Orožje in obleko dalo bo mesto. Za leto 1883 so vže v to svrhu kredit za 500.000 frankov dovolili.

Na *Francoskem* si prizadevajo, da bodo *španskega kralja* pri njegovem prihodu s posebno častjo sprejeli. Predsednik sam se bo k sprejemu nalaš v Pariz pripeljal in tudi veliko svečanost mu hočejo pripraviti. Kar je pa prav čistih republikancev, se poslednjemu delu programa z vso silo vpirajo rekoč, da se ljudstvena vojska nikdar ne sme za igrokaze zlorabiti. Republikanska „France“ ojstro čez španskega kralja zabavlja, češ, da je šel na Nemško Francozom neprijazne namene kovat.

Francosko. Admiral Courbet imenovan za rhovnega poveljnika brodovja in vojske na suhem za Tonking. — Kedaj da minister predsednik Ferry odide v Juro, ni še določeno, poprej se bo še enkrat s kitajskim poslancev Tsengom posvetoval.

Na *Francoskem* se vpeljuje nov sodnijski red, o katerem je bilo v zadnjem zasedanji posvetovanje. Praktično najvažnejša določba, o kateri so bile tudi najhuje debate, je tista, ki odpravlja načelno nepremestjenje in odstavljenje sodnikov na tri mesece in med tem časom vladi daje na prosto roko, da sodnijska mesta po svoje umesti ali prejšnjim sodnikom izroči. Vlada se ravnokar poslužuje te pravice, pred par tednov so v pokoj dejali deset predsednikov sodišč, včeraj (19. septembra) pa prinese „Journal Officiel“ nov imenik, ki obsega 197 predsednikov in svetovalecev pozivnih sodnij, 8 predsednikov sodnij prve vrste in 12 podpredsednikov ali sodnikov senskega sodišča. Prijatelj in neprijatelj imata to za politični čin, in pri debatah v zbornici tega tudi nihče ni tajil.

Kakor se iz *Carigrada* „P. C.“ poroča, imenovala bode Turčija poleg sedanjih vojaških atašejev tudi še za vsako pomorsko velesilo po jednega pomorskega atašeja, ki bode v vseh novejših iznajdbah in zboljšanjih v mornarskem stroku „visoki porti“ poročal.

V *Arabiji* so se dvignili Beduini proti Turkom in sploh proti Evropejcem, ki imajo tamkaj svoje kolonije. Povod upora je novovpeljan davek, ki ga je Osman paša od vsake tovarne kamele v znesku $\frac{1}{4}$ medžidije (okoli 50 kr.) od Beduinov zahteval. Več nego 1000 Beduinov se je zbralo in so Evropejce napadli, kateri so v hišo holandskega konzula bežali, kjer so orožja dobili in dolgo noč v vednem strahu preživeli.

Izvirni dopisi.

Iz *Ljubljane*, 22. sept. (*Rodoljubna beseda* č. gg. župnikom.) Namen zadnjemu ljubljanskemu dopisu je bil, opozoriti mestni zastop, da naj spodmakne nedomača tla neslovenskemu vradovanju na magistratu kolikor

mogoče hitro in korenito; zategadelj je bil tudi pridejan resničen izraz, kateri kaže dovolj, kako naši narodni nasprotniki na nas pazijo posmehujoč se, ako nismo v dejanji dosledni! Vredništvu smo hvaležni, da se je sprejel dopis, ni nam pa po godu notica slavnega vredništva, kjer se skrivnostno zakrivajo vzroki, zakaj da knezoškofijski ordinarijat ljubljanski vraduje nemški.

Kar smo zvedeli zadnji čas iz gotovega vira, nas sili, da spregovorimo rodoljubno besedo tudi duhovništvu in zlasti č. gg. župnikom. Prečastiti ordinarijat ljubljanski rešuje vse slovenske vloge tudi slovenski; ali žal! lahko bi se skoraj na prste štelo, koliko slovenskih vlog prihaja vsako leto na ordinarijat poleg tisoč in tisoč nemških. Vzrok, da se pri preč. ordinarijatu vraduje bolj nemški kakor slovenski, ni zgoraj, ampak spodaj; dopisuje in sporočuje naj se slovenski in odgovor bode tudi slovenski. Za časa sedanjega vladikovanja se bere, akopram v nemškem „Dioecesanblattu“, krasna, da klasična slovensčina, kar bi bilo pred desetimi leti še misliti skoraj pregrešno. Vemo, da se nekteri spodtikajo nad tem, da je knezoškofijski list na čelu nemški; a za zdaj, dokler se še vse vladine „verordnungen“ v nemščini objavljajo, da so originalne, bi ordinarijatu dokaj dela dalo jih prevajati. Brez odlašanja pa se bo škofijski list prestvaril v slovenskega, kakor hitro bo dovolj pisatelj; prestvaril bi se tudi v potreben domač bogoslovski list, ako bi tisti hoteli, ki so v prvi vrsti poklicani, sukati peró.

Komu ni v spominu, da je preč. vladika že pred par leti zaukazal, naj se vse slovenske vloge tudi slovenski rešujejo, in ni do sedaj znano, da bi se bilo od iste dobe drugače ravnalo. Obžalovati pa je, da premalo slovenskih vlog prihaja. Ali ni toraj čudno za ves izobraženi duhovski stan, ki se rad imenuje ne le prvobornik za versko, ampak tudi za drugo — narodno svetinjo? Mar ni skoraj neverjetno, da še najpriprostejših člankov, na pr. pobotnic, naznanil, pošenj itd. še celó mlajši gg. župniki ne pošiljajo v domačem jeziku. Kaj neki čakajo? mar kategoričnega povelja? In če še pomislimo, da se za mnoga poslovanja že dobre slovenske tiskovine dobivajo in da ni družega treba kot „datum“ s podpisanim imenom, je neodpustljivo, da mnogi tudi tega ne storé.

Ako se pomisli, koliko je v zadnjem desetletji slovenska duhovščina storila za narodno stvar agitovaje neprestrašno pri volilnem boji ne meneč se mnogokrat za britke besede ali celó marsiktere zamere, je naravnost nerazumljivo, da se pa tako malo stori dejanski za vresničenje jezikovih pravic sedaj, ko je pod za vse dobro in pravo vnetim knezoškofom priložnost in dovoljenje vpeljati materinščino po vsi domovini v župnijske vrade. Po pravici vprašamo, česa je še pričakovati; kovati je treba železo, dokler je vroče. Vlada in ordinarijat nimata ničesar zoper slovensko vradovanje, in tedaj je skrajni čas, da se stori kolikor mogoče, da se za vselej vdomači slovensčina v vse javne zastope in vradnije po ljubljani domovini. Dobro je vedeti, da še le potem, ko se bomo Slovenci lahko sklicevali na vkoreninjeno in zastarelo pravico domačega jezika, bodo vsi sovražni viharji, naj prihrujejo od koder hočejo, brezvspešno pihali in ko-nečno potihnil.

Domače novice.

(Prihodnja seja deželnega zbora kranjskega) bo v torek 25. t. m. in ne v ponedeljek. Dnevni red še ni določen.

(Klub narodnih poslancev) ima v ponedeljek zvečer ob šestih sejo.

(Čestitali k prejetemu redu železne krone) so včeraj županu gosp. Grasselli-ju mestni očetje ljubljanski.

(Trdovratnost.) Če bi se memo Dežmanove in Šrajeve izvolitve zavrgla tudi dr. Maurova in namesto zadnjega imela biti nova volitev, obstane dr. Šraj pri tem, da hoče on biti voljen, češ da sedanji vodja nemčurjev je on in kot tak mora sedeti v deželnem zboru.

(Pritožba.) „Ljubljanski butelj“ piše, da so nemškutarji kranjskega velikega posestva pritožili se na Dunaji proti deželni vladi kranjski zavoljo sestave volilnega zapisnika te kurije o zadnjih volitvah in da bo obravnavo o tem 16. oktobra.

(„Ljubljanski butelj“) se v svoji današnji številki laže, da slovenski prvaki svoje otroke pošiljajo v nemške šole. Kar mi vemo, so v Ljubljani nemške le privatne šole in protestantska, vadnica pa, katero on misli, je ravno tako malo nemška, kakor so n. pr. mestne šole slovenske. Če je pa že vadnica nemška, čemu pa potlej ta list za peščico nemcev javka še po posebni nemški ljudski šoli, katero naj napravi mesto?

(Neusmiljenost.) Otroci neke ljubljanske dame so pretekli četrtek s svojo varuhinjo, mladim dekletom, pod Turnom kramljali slovenski. Komaj pa ona z daleč to sliši, prileti vsa ljuta nad-nje in jih jame božati, ne — pretepati, česar doma gotovo ne stori nikoli, ozmirja dekleta in spodi vse skup domú; slovenskemu poslu so ure te službe že tudi štete.

(Čast. gospod Vincencij Majar), župnik v Seleh, obhaja juter 25letnico svojega pastirovanja v tej srenji. Kanonik monsign. Jeran bođe slavnostni govor imel.

Razne reči.

— Cesarjev dar. Presvitli cesar so za napravo novih orgel v Mihovem na Dolenskem darovali 100 gold. iz svojega.

— Vabilo k drugemu občnemu zboru „Cecilijanskega društva“ kranjske dekanije dne 27. sept. 1883. l. v Šentjurji pri Kranji. — Program: I. Pri sv. maši ob 10. uri v farni cerkvi: Festum ss. Cosmae et Damiani Martyrum, duplex. 1. „Tantum ergo“. Compos. P. Angelicus Hribar (opus 4., št. 2.). 2. Introitus: „Sapientiam sanctorum“. Koral, harmoniz. Haberl in Hanisch. 3. Kyrie: Ex missa „in honorem s. Sophiae“, auctore Joanne Peregrino. Za sopran, alt in orglje. 4. Gloria in excelsis Deo: Ex missa „in honorem s. Caeciliae“, auctore J. B. Benz. 4glasno z orgljami. 5. Graduale: „Clamaverunt justi“. Compos. Franciscus Witt (a capella) v Es-dur. 7. Sanctus in Benedictus: Ex missa „Exultate Deo“, auctore G. E. Stehle. 4glasno z orgljami. 8. Agnus Dei: Ex „missa quarta“, auctore Michael Haller. Za sopran, alt in orglje. 9. Communio: „Posuerunt mortalia“. Koral, harmoniz. Haberl in Hanisch. — II. Nagovor predsednikov; poročilo tajnikovo in blagajnikovo. — III. Volitev odbora. — IV. Govori in posamezni nasveti. Odbor.

— Novoimenovani Budějeviški škof, bivši rektor duhovnega semenišča v Pragi, dr. Franc grof Schönborn, je tretji sin grofa Ervina Schönborna, ki je leta 1881 umrl, in brat Karola grofa Schönborna, cesarskega namestnika moravskega. Star je sedaj 39 let. Preden ga je Bog v duhovski

stan poklical, izvolil si je grof Schönborn vojaški stan, kjer se je leta 1866 v 22. letu svoje starosti kakor lajtenant pri dragoncih vojskoval. Kmalu na to ostavil je vojaško življenje, svršil teološke študije v Inomostu in Rimu in je bil leta 1873 za mašnika posvečen. Služil je več let za duhovnega pomočnika v Planu, od koder so ga pred tremi leti poklicali za namestnega ravnatelja v pražko semenišče, ter ga pred letom imenovali rektorja tega zavoda. Sv. oče odlikovali so ga s podobenjem kamornikove časti.

— V Vičenci umrl je nedavno trgovec Angelo Dariguzzo, ki je vse svoje premoženje nad poltretji milijon lir volil sv. Očetu z opombo, naj se zanj maše berejo. Sorodniki so pa oporoko ovrgli rekoč, da trgovec poslednje dni, ko je oporoko pisal, ni bil več pri pravi pameti in so že mislili vse sodnji izročiti. Sv. Oče so se pa rajši z lepim pobotali, ter se od vsega premoženja le z 300.000 lirami zadovoljili, kar so sorodniki tudi jako radi plačali.

— Kako je po Ruskem vražarstvo še globoko vkoreninjeno, nam sledeča dogodbica jasno kaže. V selu Bajrakovska, okraja Bračlovškega, bila je mlada mati takoj po porodu toliko omedlela, da jo 24 ur ni bilo mogoče zdražiti, in vsi so mislili, da je umrla. Drugi dan še le, ko so ji že pogreb pripravljali, se žena zbudi. Pripovedovala je, da je bila na onem svetu, ali niso ji hoteli verjeti. Vsi seljani in njeni sorodniki predčni govor začuvši, odmah sklenejo, da mora jako velika grešnica biti, ker je Bog ni hotel v večnost sprejeti. Nesrečnice se je izražena misel takoj polastila, da jo je Bog zavrgel, da je hudiču na milost in nemilost izročena, ki bođe izvestno danes ali jutri po njo prišel. Nesrečna misel se ji je toliko vtrdila, da ni ne po dnevu in ne po noči miru imela ter se nekega dne — obesila. Strašne dogodbe pa ni še konec. Seljanom se vrine misel, ni le samo velika grešnica, temveč tudi coprnica bila, in to treba sedaj popolnoma vničiti. Za lase so mrliča vlekli do križempota, kjer so ga v jamo z vodo napolnjeno bacili, da coprnica ne bođe suše, nerodovitnosti, ali kake druge nadloge čez selo napravila.

— Govor ameriškega generala Beau-Butlerja pri nekem banketu je tako originalen, kakor govornik sam, ki se povsod doma čuti, le v salonu ne. Ta junak, ki si je svoj lavorov venec v suženjskih vojskah priboril, povabljen je bil nedavno k večjemu banketu, kjer naj bi bil konečno govoril. General vstane in pravi: „Gospoda! Vso slast bi človek lahko zgubil, ako se domisli, da mu bođe pokosilu govoriti treba. Od kod li je ta brezumna navada, po jedi s praznimi frazami in visokozvonečimi govori prebavljanje motiti in opovirati, kajti vsi taki govori so več ali manj nezmišeln. In vprašam Vas, ali ni ravno tako nezmišeln, da se v črnih frakih in belih zavrtnicah k skupnemu obedu vsedamo, ravno kakor so oblečeni naši slugi, ki za stolom stojé in na plošček čakajo. Istina, da se skoraj več ne pozna, kdo je gospod in kdo služabnik; kajti poslednji znajo se dostikrat gladkeje obnašati, kakor povabljeni in težko je še razločiti, ali je žentlemen na stolu ali za njim... To je vse, kar sem Vam hotel povedati.

— Znamenito za popotnike. V Ameriki so izumili umetne otroke, ki ravno tako kričé, kakor naravni otroci. Ta najnovejša iznajdba človeške špekulacije se priporoča vsem tistim, ki radi sami potujejo, in izumnik trdi, da si noben potnik v kupé ne upa, od koder neznošno kričanje umetnega otroka prihaja. Umetno dete št. I. (kričáč prve vrste z jako hudobnim organom in s petkratnim povečanjem posameznih krikov) velja 10 dolarjev; št. II. (neznošen cvilivec) za pet dolarjev in navadno dete št. III., ki le tu pa tam nekaj vrišča napravlja in se ga lahko v vsakem žepu skrrije, za 2½ dolarja. Za vstrajnost se jamči celo leto.

— Koliko je jedna anonea (naznanilo — inserat) vredna? Ameriški časnik „Journal of fine Arts“ (časnik lepih umetnosti) pravi, da je anonea na čudne last-

nosti človeške nature oprta. Ameriški „New York Herald“ ima v svojih spomladanskih in jesenskih številih več nego za 10.000 dolarjev anone, in ljudje bi izvestno toliko denarja ne izmetali, ko bi ne bili o koristni napravi anone prepričani. Prve anone nikdo ne opazi, druga se že opazi ali ne bere se še; tretjič se bere, pa zopet pozabi, četrtič bi se pa že rado za ceno zvedelo. Peta anonea se že ženi pokaže in šestkrat že oba skleneta (mož in žena) anoneirano stvar viditi in sedmič se kupi. Ako je bil kupec dobro postrežen, pripeljal bo sto in sto drugih. Tako sodijo Francozi o anoncah.

— Iz Meksike se poroča, da so našli v gorah Haciende Saula Izabel 7- do Sletnega indijanskega dečka, ki je bil popolnoma nag, kakor opice hodil in živalske glasove od sebe dajal. Ko je divjak ljudi opazil, zbežal je v gozd; ljudje pa za njim in so ga vjeli. Govoriti ne zná čisto nič. Sodi se o njem, da ga je kaka indijanska družina pri begu v goré zgubila. Bolj neverjetna se nam zdi trditev, da ga je našla levica puma ter ga sè svojim mlekom izredila. Pravijo, da so ga videli poleg levice bežati in pred votlino, kamor se je bil skril, videti so bile levje in otroče stopinje. Otrok je sedaj v glavnem mestu in silno boječ ter se najraje slriva za kako staro šaro. Nadjajo se, kadar ga bodo nekoliko govoriti naučili, da bodo kaj več o njem zvedeli.

Umrli so:

18. sept. Ana Šuster, mizarjeva hči, 3 leta, Vegove ulice št. 12, nahitis.

19. sept. Gabriela Babnik, hišnikova hči, 34 let, sv. Petra cesta št. 42, pljč. tuberkuloza. — Ignacij Cajker, krčmar, 37 let, Marijin trg št. 3 pljč. tuberkuloza. — Ivana Benda, uradnika hči, 10 dni, suknjarske ulice št. 3, božjast. — Marija Kastelic, kuharica, 45 let, žitni trg št. 2, rak v želodec.

Dunajska borza.

21. septembra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 30	kr.
Sreberna „	78 „ 65	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	100 „ —	„
Papirna renta, davka prosta	93 „ —	„
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 40	„
„ „ 4%	87 „ 55	„
„ papirna renta 5%	86 „ 15	„
Kreditne akeije	160 gld. 294 „ 30	„
Akeije anglo-avstr. banke	120 gld. 109 „ 25	„
„ avstr.-ogerske banke	833 „ —	„
Länderbanke	108 „ 30	„
„ avst.-og. Lloyd v Trstu	646 „ —	„
„ državne železnice	320 „ 25	„
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	230 „ 75	„
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	103 „ 15	„
„ Ferdinandove sev.	105 „ —	„
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 „ —	„
4% „ „ 1860	500 „ 132 „ 75	„
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 167 „ 75	„
„ „ 1864	50 „ 166 „ 50	„
Kreditne srečke	100 „ 168 „ 50	„
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ —	„
Rudolfove srečke	10 „ 20 „ 25	„
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ —	„
London	119 „ 90	„
Srebro	— „ —	„
Ces. cekini	5 „ 69	„
Francoski napoleond.	9 „ 50½	„
Nemške marke	58 „ 55	„

Lepo zeleno posušeno
orehovo perje in orehove lusčine
(oblakovce),
divji kostanj, krompir,
češminjevo zrnje,
smrekovo in hrastovo čreslo
(2) (lubje)
kupuje po najvišji ceni
J. LEVEC,
v Ljubljani, pri mesarskem mostu.